Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae expositionum super Matthaeum libri IIII - Cod. Aug. perg. 237

Beda <Venerabilis>

[S.l.], [9./10. Jh.]

De initio Mathei

urn:nbn:de:bsz:31-14247

Visual Library

dant. Cui uisioni congruit illud quod galilea etiam re
uelatio interpretatur. Tunc enim reuelatio faciei. sicut apostolus
testatur gloriam domini speculantes. In eandem imaginem trans
formamur. quicumque modo reuelamur. ad eius uiam nostram.
eiusque uestigia sequimur fide non ficta. DE INITIO MATHEI.
Xpm de maria natum esse testatur. qui uelut hamus in rectis
capite. sic in fine genealogiae positus. et in mare huius
mundi a patre missus. Tortuosum draconem. aduncatum
occisus occidit. atque humani generis mortem. mortuus
mortificauit. Et ideo uelut fune duplicato. Iterato ui
delicet uniuscuiusque nomine in rectis similitudinem ge
nealogiae ordo contexitur. donec ab huius principio
hoc est ab abraham ad hamum usque hoc est xpm aduenitur.
Raab quoque latitudo uel fames seu impetus interpretatur.
habet ergo famem ista. Non famem panis neque sitim aquae.
sed audiendi uerbum dei et faciendi uoluntatem eius.
De hac quidem impetus egreditur. quia uelocitas praedicatorum
omnis flante spiritu sancto in totam mundi latitudinem dirigitur.
Queritur cum tres reliquae extraneae mulieres nominibus
propriis sint positae. cur sola non nominetur bersabee.
sed hoc solum dicitur quod uxor fuerit uriae. Igitur hoc ideo pu
tatur factum. quia tres aliae supra scriptae. licet criminosae
fuerint. in partibus filiorum per quos currit genealogia non
solum non culpari sed etiam laudari meruerunt. haec uero
adulterio simul et homicidio perpetrato dauid regi ge
nuit filium. in tantum culpabili coniugio ut merito in
saluatoris genealogia uideatur non nominata. Nom

uero uiri ei idest uriae · quasi iusti hominis ponitur · ut ex hoc
etiam sceleris immanitas memoretur · dum uxoris causa oc
cisus in memoriam reuocetur · Dictum quoque ita erat
per prophetam · non nisi quarta generatione in throno regni
israel · quem quem quam de domo achab esse sessurum · Purgata igitur
labe familiae gentilis tribusque praeteritis · Iam regalis in quar
to generationum consequentium origo numeratur ·

quod scriptorum uitio confusum est ·

Quorum prior ioakim per kappa et my · sequens per chi et ny ·
scribitur · Unus quippe in illis progeneratoribus bis nu
meratur · Idest iechonias a quo facta est quaedam in extra
neas gentes deflexio quando in babiloniam transmigratum est
Ubi autem ordo a rectitudine deflectitur · Atque ut erit in diuisum
tanquam angulum facit · Illud quod in angulo est bis numeratur.
In fine scilicet prioris ordinis · et in capite ipsius deflexionis.
Et hoc ipsum quod iam praefigurabat xpm a circumcisione ad praeputi
um · tanquam abiturum ad babiloniam quodam modo mi
graturum · et hinc atque utrisque in se credentibus tanquam lapi
dem angularem futurum · haec tamen in figura praeparabat deus
rebus in ueritate uenturis · Nam et ipse iechonias ubi an
gulus iste praefiguratus est · Interpretatur preparatio dei.
Sic ergo iam non xl · ii · quod faciunt ter xiiii · sed propter
unam bis numeratam · xl · una generationes fiunt si et
ipsum xpm adnumeremus qui huic regendae uitae nostrae
temporali atque terrenae tanquam numero quadragena
rio regaliter presidet

M · Notandum autem quod ipsi progenitores xpi qui in genealo
gia eius adnumerati sunt · non sine grandi misterio

ab euangelista adsumuntur. Maxime cum apostolus dicat. Omnia
in figura contingebant illis. Sed sicut humanam natiuitatem
christi praecesserant tempora. Ita quoque testimonium illi da
bant ex praefiguratione. nam nullus eorum est qui non aut no
mine aut actu incarnationem christi significet. & ipsum et
demonstret qui in patriarchis praefiguratus. & in prophetis
promissus. atque in apostolis praedicatus est. Igitur abraham qui inter
pretatur pater multarum uel pater uidens populum. quem sig
nificat hoc nomine. nisi illum de quo sibi ita promissum:
In semine inquit tuo benedicentur omnes cognationes terrae.
Et isaias ait. Si posuerit pro peccato animam suam uidebit
semen longeuum. & uoluntas domini in manu eius dirigetur.
Et item. Tu inquit domine pater noster redemptor noster a saeculo nomen
tuum. Abraham nesciuit nos. & israhel ignorauit nos. Quo
modo autem abraham actu significauerit saluatorem. testatur
illud. quod domini praecepto exiuit de terra sua & de cognatio
ne sua. ut apud exteros locupletaretur & esset in gen
tem magnam. quod nunc cernimus ueraciter impletum
cum christus relicta terra & cognatione iudeorum praepollet
ut uidemus in populis gentium. Et illud quod abraham
cum trecentis x. & uiii uernaculis suis quattuor reges
debellauit. ac lothi liberauit. quid aliud significat
quam quod nos christus per cru cem. quam exprimit. tau
littera. ccc. numerum continens a dominatu carna
lis sensus qui nos antea uariis uitiis captiuatos
ex superauerat liberauit. Isaac quoque qui interpretatur
risus uel gaudium. significat illum de quo

dixit ad pastores angelus. Adnuntio uob gaudiū magnū
qd erit omni populo. & ipsa ueritas suis dlis ait. Iterū
uidebo uos & gaudebit cor urm̄. et gaudiū urm̄ nemo tol
l& a uob. & item. Pet&e inquid & accipi&is. ut gaudium
urm̄ sit plenum. Quomodo uero actib; suis isaac signi
ficat xpm̄. longum ē p totum enumerare. Cum pene om̄s
actus ei quos scriptura narrat conueniant mysterio ad
xpm̄. Ytē illud qd mactandus ipse ad arā portauerat
ligna. sicut xps crucē passionis suę pprio gestauit
corpore. Et qd in tpo eccłę rebeccam dux uxorem.
quę gemellos ei peperit. sicut xpo eccła p baptismi
fontē parit duos populos. Iacob qui intptat subplanta
tor uel subplantans significat eum de quo dicit psalmys
ta. Subplantasti om̄s insurgentes in me subtus me.
Hic quidem in erectione & unctione lapidis & in somno
suo significat passionē xpi & resurrectionē ei quē
unx dīs oleo l&itiæ p participib; suis. Bethel quippe
ubi iacob uisionē uidit. significat ecclam quę uere ē
domus dī. quia domus ē panis qui de cęlo descendit.
Et porta cęli quia ibi filius dī intrā descendit. & homi
nes scī ad cęlū ascendunt. Iudas confitens uel glorifi
cans interptat. & significat illū qui in euangelio dix.
Confiteor tibi pat dnē cæli & tręe. & psalmysta
ait. Gloriosus dīs in scīs suis. hoc ē xps in membris suis.
Phares diuisio siue diuisit. Demonstrat eū qui in euan
gelio dicit. Cū uenerit filius hominis in maiestate
sua & om̄s angeli cum eo tunc sede bit sup sedē

maiestatis suae . & congregabuntur ante eum omnes gentes & sepa
rauit eos ab inuicem . sicut pastor segregat oues ab edis & re
fert apostolus . Viuus est inquid sermo dei . et efficax . et pene (lig.
trabilior omni gladio ancipiti & pertingens ad diuisionem
animae ac spiritus . conpagum quoque ac medullarum & discretor
cogitationum . Zara oriens siue ortus interpretatur . Et zacha
rias ait . Visitauit nos oriens ex alto . & alibi scriptum est .
Ecce uir oriens nomen eius . Esrom sagittam uidit . uel atrium
eius denotat ipsum de quo dicitur . Sagittae potentis acutae .
Sagittae christi praecepta euangelii uel uindicantis iudicia . Atrium
uero significat abundantiam gratiae . & latitudinem caritatis .
per quam omnes inuitans ad se ipsa ueritas ait . Venite ad me
omnes qui laboratis & onerati estis et ego reficiam uos . Aram
electus siue excelsus dicitur . & propheta ex persona patris ad
filium loquitur . Ecce puer meus electus meus . dedi spiritum
meum super ipsum . Quis est iste puer electus . nisi quia pue
ritia reprobauit malum . & elegit quod bonum est . Psalmista
quoque ait . Excelsus super omnes gentes dominus . & reliqua . Amina
dab autem qui interpretatur populus meus uoluntarius . sig
nificat eum qui dixit . Nemo tollit a me animam meam
sed ego pono eam & iterum sumo eam . Iste uero caput
est illius populi ex cuius persona psalmista loquitur domino
ita dicens . Voluntarie sacrificabo tibi . & confitebor
nomini tuo domine . quoniam bonum est . Naason serpentinus uel au
gurium figurat eum qui in euangelio dixit . Sicut moy
ses exaltauit serpentem in deserto . Ita exaltari opor
tet filium hominis . Augurium ergo hic prouidentia uel re

uelatio^ne intellegi deb&. Cuius uaticinium intria pph&ae
tempora respicit. Inp̄teritū. ut ē. Vidit abraham diē
meū & gauisus ē. Inp̄sens. ut est. quid cogitatis malae
incordib; uris. Infuturū. ut ē hoc. Erunt enī sicut
angeli dī incęlo. & illud Soluite templū hoc. & intrib;
dieb; excitabo illud. Sal. mon qui int̄p̄tat̄ sensus uel
sensibilis. Noninconuenient̄ xpm̄ figurat. quē apts
dx̄ dī uirtutē & deisapientiā eē. quibene sensibilis dr̄
Nam ineuangelio legit̄ dixisse. Tetigit me aliquis. Nā
ego sensi deme uirtutē exisse. Et item. Quid cogita
tis malae incordib; uris. Vere sensibilis qui cogitata
ut facta & futura utp̄sentia cernit. sicut deeo scribi
tur quifecit quę futura sr̄. Boz inquo robur uelinipso
fortitudo ł infortitudine int̄p̄tatur. apte adxpm̄
transferri potest. quiae ipse ē brachiū dnī. dequo p
ph&ae dic. Ecce dns̄ infortitudine ueni&. etbrachiū
eius dominabit̄. Et ipse dese ineuangelio ait. Ego
si exaltatus fuero. omīa traham adme ipsum. Omis
enī uirtus hominis inmorte deficit. Verbum quoq;
quodcaro factumē deinfirmitate fortius ē demorte
uiua eius. Dehumilitate excelsius factū ē. Obed idest
seruiens significat eū quidesem & ipso ait. Filius ho
minis nonuenit ministrari. sedministrare. & apostolus
Qui cum informa dī eē inquid. nonrapinā arbitratus ē
eē se equalē dō. sedsem& ipsum exinaniuit formā serui
accipiens. Insimilitudinē hominū factus & habitu in
uentus ut homo. Iesse int̄p̄tat̄ insulę libam. Insulę

eccle sunt degentib; que inmare istius mundi posite
tunduntur cotidie persecutionem estib; De quib; insulis ysa
ias dicit. Indoctrinis glorificate dnm. In insulis maris nomen
dni di isrl. Insule ergo libamen sacrificium e corporis &
sanguinis dni. quod cotidie sca eccla cum uotis & laudi
bus do offerre sol&. Commemorationem digne agens
passionis & resurrectionis dominice. Dauid desidera
bilis uel fortis manu. Nulli dubium quin xpm signific&.
De quo psalmista ait. Speciosus forma prae filiis hominum.
Et item. Dns inquit fortis. dns potens in prelio. Cuius gesta
quo modo dominica facta significent. Tractatores scarum
rum scripturarum sufficienter exponunt. Salomon quoque rex
& filius regis qui interpretatus latine sonat pacificus uel
pacatus erit. illum denotat de quo propheta precatur
dicens. Ds iudicium tuum regi da. et iustitiam tuam filio re
gis. Et paulo post. Ori&ur inquit in dieb; ei iustitia.
& abundantia pacis donec extollatur luna. & domina
bitur amari usque ad mare. & a flumine usq; ad terminos
orbis terrarum. Quod autem gesta plurima salomonis & max
ime quod templum dno cum omni studio & diligentia edificauit.
figuram saluatoris nri & eccle teneant non est ignotum.
Roboam impetus populi mei interpretatur. & signific& uelo
cem conuentum populorum ad fidem xpi post incarnatio
nem eius quod propheta in spu preuidens ait. Omnes gentes quas
cumq; fecisti uenient et adorabunt coram te dne. & hono
rificabunt nomen tuum. Abia in nram linguam conuertitur
pater dns. ostenditque illum de quo propheta dicit

Paruulus natus ē nobis. & filius natus ē. et factus ē. principa
tus sup humerum ei. et uocabit nom̄ eius admirabilis con
siliarius. ds fortis pat̄ futuri secli princeps pacis & rlq.
Asaph tollens siue attollens. significat eum de quo ioh
dicit. Ecce agnus dī. ecce qui tollit peccata mundi.
et pph & ezechiel ex psona dn̄i de conuocatione
gentium loquens ait. Tollam uos de gentib; & congre
gabo uos de uniusis terris, & inducā uos in t̄rā urām. ait
dns ds. Iosaphat. ipse iudicans sed melius dns iudicabit
intptari potest. quod illi maxime conuenit. de quo
scriptum est. Parauit in iudicio sedē suā & ipse iudica
bit orbem terre in equitate. & item. Dns iudicabit fi
nes terre. & ipsa ueritas de se ait. pat̄ non iudicabit
quemquā. sed omne iudiciū dedit filio. Ioram ubi ē
excelsus. aut quis ē excel sus. sed melius sublimabit. quē
significat. nisi illū de quo ait isaias. hæc dix̄ excelsus
& sublimis habitans in et nitate. & scm̄ nom̄ eius in ex
celso & in scō habitans. & cum c̄trito & humili spū ut uiuific&
spm̄ humiliū & cor contritorum. & psalmista ait. quis
sic̄ dns ds nr̄ qui in altis habitat. & humilia respicit in
cælo & in t̄ra. & ipse dns in euangelio ait. Nemo ascen
dit in cælum. nisi qui descendit de cælo filius hominis
qui ē in cælo. Ozias idest robustus dn̄i t fortitudo
dn̄i. Ille ē de quo ipse saluator in euangelio ait. Cum
fortis armat custodit atriū suū in pace s̄ omā quæ pos
sid&. si aut̄ fortior illo sup ueniens uicerit eū uniusa
arma ei aufferet in quib, confidebat & spolia er distri

bus&. Ipse quippe principē huius mundi eiecit fo
ras. quia dextera dn̄i fecit uirtutē. & fortitudo ac
laudatio nr̄a dn̄s factus ē nob insalutē. Ioathas uero
consūmat̃ t pfectus. significat illū dequo dicit apts.
Consūmat̃ factus ē omnib; obtēperantib; sibi causa salu
tis aetnę. & ipse ineuangelio ait. Nonē discipulus sup
magistrū. P̄fectus aut̄ omis ēit sisit sic magist̃ eius; 7
Achaz idest continens siue conp̄hendens. Ille ueracit̃ ē
quidx̄. Om̄a quę hab& pat̃ meas. et itē. data ē mihi
inquid omis potestas incælo & int̃ra. Ipse quippe ē
manus di om̄a continens. dequa dicit pph&a. cælum
palmo m&it̃. & t̃rā pugillo concludit. 7 Ezechias ē
fortatū dn̄s t fortitudo dn̄i int̃p̄tat̃. Illū demonstrans
qui dis suis ait. Inmundo pressurā hab&is sed c̄fidi
te quia ego uici mundum. Et scdm̄ danielem. Lapis
abscisus demonte sine manib;. comminuit testā ferrū
aes argentū & aurū. 7 Manes ses obliuiosus ei t̃rpum
nomine ten&. Excuius psona ezechiel pph&a dx̄.
Siau impius egerit poenitentiā abomnib; peccatis suis
quę operat̃ ē et custodierit uniūsc p̄cepta mea & [& nmoriet̃]
fecerit iudiciū & iustiā. uita uiu&. Omniū peccato
ē quę operat̃ ē nonrecordabor. Etineuangelio ipse
adparaliticū ait. Confide fili dimittunt̃ tibi peccata
tua. 7 Amon fidelis siue nutricius. Ille ē dequo dicit
psalmista. Fidelis dn̄s inomnib; uerbis suis & scs
inomnib; operib; suis. Fidelis aut̄ inde dr̄. quia
eius s̃. p missa semp uera quę inutrā uis sint parte

sperandæ sunt parti & pauescenda. Quomodo ergo nu
tritius sit ostendit ipse dicens. Ad urbē peccatricem
hierusalem hir̄t inquit quæ occidis pph&as & lapides eos
qui ad te missi sunt. Quotiens uolui congregare filios
tuos quē admodū gallina congregat pullos suos sub alas suas
& noluisti. Iosias qui int̄p̄tat̄ ubi ē incensū dn̄i. uel in quo
ē incensū dn̄i. ut dn̄i salus. illū significat. de quo in euan
gelio scriptum ē. Fugit in montē solus orare. & itē. de eo
dicit. Factus ē in agonia & prolixius orabat. Quod uero in
censū orationis significet psalmista testat̄ dicens. Dirigat̄
oratio mea sicut incensū in conspectu tuo. Qui autem sit dn̄i salus esaias ex p
sona dn̄i loquens hostendit dicens. Terra sicut uestim tū
atterit̄. & habitatores eius sic hæc interibunt. salus autē
mea in sempitnū erit. Ille utiq; qui angelo teste. saluū
faciet populū suū. a peccatis eorū. Iechonias p̄parans siue
p̄paratio dicit̄. & illum significat. de quo esaias ait.
In nouissimis diebus erit p̄parat̄ mons domus dn̄i in uertice
montiū. & eleuabit̄ sup colles. & cfluent ad eū omīs gen
tes. & ipse in euangelio. dis suis ait. Si abiero &
p̄parauero uobis locū. Iterū ueniā & accersiā uos
ad me ipsū. ut ubi ego sū & uos sitis. Notandū autē
quod sit ioachi. & ioachin distinguant̄. Id est pat & filius.
prior dn̄i resurrectio sequens dn̄i p̄paratio. quæ uoca
q; dn̄o xp̄o bene conueniunt. Quia ipse ē q secdm
pph&arum dicta. & secdm pmissi one suā tertia
die a mortuis resurrexit nosq; a peccatorū mor
te resurgere fec. & inde iudicii omīs electos suos ge

neratur resuscitans adregnum inuitat aeternum dicens. Ue
nite benedicti patris mei percipite regnum quod uobis paratum est
aborigine mundi. Salathiel inlatinum transfertur.
Petitio mea deus. & nulli hoc congruentius quam redemptori
nostro conuenit. qui patrem pro discipulis suis petens taliter locutus est.
Pater sancte serua eos innomine tuo. quos dedisti mihi. ut sint u
num sicut & nos. Et ut affectum deprecandi ostenderet
paulo post subdidit dicens. Non pro his autem rogo tantum
sed & pro his qui credituri sunt per uerbum eorum inme. ut omnes
unum sint sicut tu pater in me. et ego inte. Ut et ipsi innobis
unum sint. Zorobabel uero interpretatur. ipse magister babilo
nis. id est magister confusionis. & quid babilon melius quam
istum mundum significat. qui post peccatum primi homi
nis uariis idolorum cultibus. & humanae uitae erroribus in
plicatus et confusus erat. sed redemptore nostro ueniente
ac regimen ineo suscipiente. Cui pater dixit. postula ame &
dabo tibi gentes hereditatem tuam & possessionem tuam ter
minos terrae. Confestim ad unius dei cultum. & ad iustitiae
opera conuersus est. Et coepit sub ordine uiuere qui prius
solebat per errorum anfractus deuiare. Abiud qui int[...]
pater pater meus iste uel pater meus est. Cuius optime gerit [...] figu
ram dequo inpsalmo scriptum est. Ex persona patris [...] di
centis. Ipse inuocauit me pater meus es tu. & ego pri[...]mo
genitum ponam illum excelsum prae regibus terrae. Eliachim
quoque qui latine sonat dei resurrectio. uel dominus resuscitans. ut
dominus resuscitabit. Illum tripice designat qui in euangelio
ait. Ego sum resurrectio & uita qui credit inme & iam

simor tuus fuerit uiuit. & item. hæc ē inquit uoluntas pa
tris mei qui me misit. ut omis qui uid& filium. & credit
meū hab& uitā æternā. & resuscitabo eū in nouissimo die. ·7
Azor hoc ē adiutus. plane eum significat qui dix. qui me
misit mecum ē & n̄ reliquit me solum quia ego quæ placita s
ei facio semp. ·7 & itē. pat inquit mš usq; modo operatur. &
ego operor. & psalmista ex psona incarnationis ti loquens
ait. Ecce ds adiuuat me et dns susceptor ē animæ meæ.
Sadoch namq; iustificat dr. & illū exprimit de quo pph&a
ait. Iustus dns & iustitiā dilex. æquitatē uidit uultus ei.
Esaias uero ex psona di patris talit loquit. de xpo. iusti
ficauit ipse iustus seruos meos multos & iniquitās eorū
ipse portabit. ·7 Achim idest fr mš iste illum significat
qui nrāe infirmitatis uoluit eē particeps. ut haber& frs
de quib; ad patrē dicere posset. Nuntiabo nom tuū fratri
bus meis in medio ecclē laudabo tē. & in euangeliū de fi
lib; suis ipse ait. Quicumq; fecerit uoluntatē patris
mei qui in celis ē. ipse mš fr soror. & mat ē. ·7 Eliudū ds mš
iste int ptatus. sine ·dubio· eum demonstrat. de quo in cantico ex
odi scriptum. Iste ds mš & honorificabo eū. ds patris
me & exaltabo eum. Cui q; esaias ait. Uere tu es
ds abscondit ds isrt saluator. & cui thomas post
resur rectione ei loca clauorū tangens exclamans aie
bat. Ds mš & dns mš. ·7 Eleazar ds mš adiutor dr. &
pph&a ex parte humanitatis xpi ad patrē loquitur. Di
ligam inquit te dne uirtus mea. Dns firmamtū meū
& refugiū meū & liberator mš. ds mš adiutor mš spera

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

bo in eum. Matham donum. t donans. siue donatus
latine sonat. & xpm in hoc significat. Nam ille ds do
num quia gra & ueritas p ihm xpm facta e. Et ipse de se
in euangelio dix. Sic eni dilex ds mundu. ut filiu suu unigenitu
dar&. Donans quia ds. Ecce inquit dedi uobis potestate
calcandi sup serpentes et scorpiones et sup omne uirtu
te inimici. Donatus quia homo. Ecce ego inquit & pue
ri mei quos mihi dedit ds. Joseph appositus. siue apponens
Illum nimiru demonstrat. qui de fidelib; suis ait. Ego
ueni ut uitam habeant & habundantius habeant. & ite.
Ego sum inquit pastor bonus & cognosco oues meas. & cog
noscunt me meae. & paulo post ita subiungit. & alias oues
habeo que n sunt ex hoc ouili & illas oport& me ad du
cere & uoce mea audiunt. & fi& unu ouile & unus pastor.
Maria quoq interpretat stella maris. siue amarum mare.
& hoc nom apte compet& matri saluatoris. Ipsa quip
pe stella maris recte uocat. quia huic mundo tene
bris pfidie & peccatoru obscurato. uera lucem edidit.
De quo iohannes ait. Erat lux uera que inluminat om
ne homine uenientem in hunc mundu. Haec & amaru
mare rite dici potest. quia uoluptates istius mundi ac libi
dinis luxum. que mare idest amaritudo recte nuncupant.
eo qd ad amaritudine pp&uam gehenne se sequentes per
trahunt. fecit bene amarescere. Cum suo exemplo docuit
ab inlecebris huius scli abstinere. Nam cum a primordio
mundi nuptiae institute e. & totus mundus post concupis
centias suas abiit. Ista in corde suo seruare uirginitatem

suã statuit. & carnis desideria in se mortificare celestemq; con
ũsatione̅ int(er)ris habere. ut ei p(er) om(n)ia placeret. cause seruare
pbauit. Sciendum quoq; ē q̄d maria sermone syro domina
uocatur. & merito illa domina uocat(ur). quę dn̄m generare
meruit cæli ac terrę.

AG Uerū ad istã mortalitatē nobiscum participandã. quia des
cendentē uoluit significare matheus. Ideo & ipsas generati
ones ab abraham usq; ad ioseph. & usq; ad ipsius xp̄i natiui
tatē descendendo commemorauĩ ab initio euangelii sui. Lucas
aūt non ab initio sed a baptismo xp̄i generationes enarrauit.
nec descendendo sed ascendendo tamquã sacerdotē in ex
piandis peccatis magis adsignans. Ubi eū uox de cælo de
clarauĩ. Ubi testimoniū iohannes ipsi p(er)hibuit dicens.
Ecce qui tollit peccata mundi. Ascendendo autē transit ad abra
hã et peruenit ad dn̄m. cui mundati et expiati reconciliamur.
merito & adoptionis originem ipse suscepit. quia p(er) adoptio
nē efficim(ur) filii dī. credendo in filiū dī. P(er) carnalē uero
generationē filius dī potius ppt̄ nos filius hominis factus ē.
Satis autē demonstrauĩ non se ideo dixisse ioseph filiū heli q̄d
de illo genit(us). sed q̄d ab illo fuerit adoptat(us). Cum & ipsum a
dam filium dixit dī. Cum factus a dō sit sed p(er) gratiã quã postea
peccando amisit. tamquã filius in paradiso constitutus sit.
Quapp̄t in generationib; mathei significat(ur) n(ost)ro(rum) susceptio pec
catorū a dn̄o xp̄o. in generationib; aūt lucę significat(ur) abo
litio n(ost)ro(rum) peccatorū a dn̄o xp̄o. Ideo eas ille descendens
enarrat iste ascendens. quod enī dicit ap̄ls. Misit ds̄ filiū
suū in similitudine carnis peccati. hec ē susceptio peccatorū.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

quod au͞ addidit · ut depeccato dampnar& peccatum
incarne · hæc ē expi͞ati͞o peccatorum · Inde matheus
abipso dauid p salomone͞ descendit incuius matre ille pec
cauit · Lucas uero adipsu͞ adipsu͞ dauid p nathan ascendit
p quē ppheta͞ ds peccatu͞ illius expiauit · Ipse quoq; nume
rus p quē lucas exsequitur · certissime prorsus abolitione͞
indicat peccatoꝝ · quia uō iustitiæ suæ patrisq; nos expiatos
abomni peccato purgatosq; coniungit · ut fiat qd ait apls ·
Qui au͞ adheret dn̄o unus sps est · Ideo in eo numero qui ē penes
luca͞ · Et ipse xps aquo incipit enumeratio · & ds adque͞ pue
nit connumerant͞ · & fit numerus · lxx · vii · Quo significa
tur omnium prorsus remissio & abolitio peccatoꝝ · quam
& ia͞ ipse dns p huius misteriu͞ euident͞ expressit dicens · Re
mittendu͞ ee͞ peccanti · non solu͞ septies · sed etia͞ septuagies sep
ties · Nec frustra iste numerus ad peccatoꝝ omniu͞ ptin& mun
dationē · si diligentius inquirat͞ · Denarius quippe tanqua͞
iustitiæ numerus · in dece͞ pceptis legis ostenditur · Porro pec
catum ÷ legis transgressio · et utiq; transgressio denarii nume
ri congruent͞ undenario figurat͞ · Unde et uelæ cilicina iu
bent͞ in tabnaculo · xi · fieri · Quis au͞ dubit& ad peccati sig
nificatione͞ cilicium ptinere? Ac p hoc quia uniu͞su͞ tempus
septenario dierum numero uoluitur · Conuenient͞ undeda
rio septies multiplicato ad numerum septuagesimu͞ & septi
mum · cuncta peccata pueniunt · bd ÷

Nec mirandu͞ ē qd lucas adauid usq; ad xpm plures successio
nes · Matheus pauciores hoc ē iste · xl · ii · ille · lxx · vii · posuit ·
cum palias psonas generatione͞ fateam͞ ee͞ decursam.

Potest enī fieri ut alii longeuā transegerint uitam. Alterius uō generationis uiri inmatura ętate decesserint. Cum uideamus complures senes cum suis nepotib; uiuere. Alios uō uiros statī filius obire susceptus.

Antequā conuenirent. uerbo conueniendi non ipsū concubitū sed nuptiarū quę pcedere solent tempus insinuat. quando ea quę prius sponsata fuerat eē coniunx incipit.

Quia xpi aliqua iniquitas qui nullā habuit. Non ē utique coniuncta iniquitatib; hominum quas in sua carne suscepit. Ideo numerus penes matheū excepto xpō ē quadragenarius. quia uō iustitię suę patrisq; nos expiatos ab omni peccato. purgatosq; coniungit. ut fiat qđ ait aplūs. qui autē adheret dnō unus sps ē. Ideo meo numero qui ē penes lucā & ipse xps a quo incipit enumeratio. & ds adquē puenit connumerant. & fit numerus LXXVII. quo significat omniū prorsus remissio & abolitio peccatorum. Nam & huius numeri mentionē dns fec cū eū petrus. dimittendis peccatis frīs interrogass&. ait enim non solum septies sed septuagies septies eē dimittendum. Unde recte credit commemoratione huius nūi omīa peccata iussisse dimitti. Nec temere dns & frustra septuagesima & septima generatione uenit aboliturus omīa peccata nisi quia in illo numero aliquid lat& qđ ad significationē ptineat omniū peccatorum. hoc autē in undenario & septenario considerandū ē. qui numeri per se multiplicati ad tantum puenerunt. Nam undecies septeni ut septies undeni LXXVII fiunt. Undecī autē transgressio

ne denarii significant. at si in denario perfectio beatitudi
nis significatur. Unde est etiam illud quod omnes conducti ad ui
neam denario remunerantur. quod sit cum septenaria creatu
ra trinitati creatoris adiungitur. Manifestum est quod transgres
sio denarii peccatum significat per superbiam plus aliquid ha
bere cupientis et integritatem perfectionemque amittentis.
Hoc autem septies ppecc ducitur. ut motu hominis facta signi
ficetur illa transgressio. ternario enim numero incorporea
pars hominis significatur. Unde est quod ex toto corde et ex
tota anima et ex tota mente diligere iubemur deum. quater
nario uero corpus. multis enim modis quadripartita inueniuntur
natura corporis ex quibus coniunctis homo constat. non
absurde septenario numero significatur. Motus autem innu
meris non exprimitur. Cum dicimus unum tria quattuor et ce
tera. sed cum dicimus semel. bis. ter. quater. quapropter dixit
non septem et undecim. sed septies et undecies. significatur trans
gressio que in motu facta est hominis peccantis. hoc est perfec
tionis sue stabilitatem transgredientis cupiditate am
plius aliquid habendi. Conuenienter igitur undenario septies
multiplicato ad numerum septuagesimum et septimum cunc
ta peccata perueniunt. in quo numero etiam fit plenaria re
missio peccatorum. expiante nos carne sacerdotis nostri
a quo nunc iste numerus incipit et reconciliante nos deo
ad quem nunc iste numerus peruenit per spiritum sanctum qui columbe
specie in hoc baptismo ubi numerus iste commemoratur
apparuit. Uerum promisse superius expositioni si quis resul
tare uoluerit. dicendo matheum. Non quadraginta unam

sed quadraginta duas generationis posuisse. quia iuxta
fidem paralippomenon. iechonias per duabus personis patre sci
licet & filio debeat conputari. Intellegat eundem nihilo
minus numerum praesentis ecclesiae temporis quo domino cooperante
in spem futuri sabbati laborat intimare. septies enim seni
quadraginta duos faciunt. & sex quidem ad opera septem
uero ad requiem significandam ponere rarus quis dubitet.
Unde bene populus de terra egipti saluatur. xl quidem annos
moratur in deserto. sed quia sub spe intrandi in requiem sedulus
exercetur. septies sena idem quadraginta duo. uiae artissi
me castra metatur. quorum ultimo dum ihesum ducem
suscepit. mox aperto iordane. promissas olim sedes. deuictis
hostibus adit. sic & dominus ihesus quadragesima secunda gene
ratione ex quo mundus caecitatis prisce tenebras. abra
ham credente discussit aduenienes in carne. baptismi nob
lauacro caeli ianuas pandit. & ipsi perfecto uirtutum cursu
in quo quadraginta nunc idem sperantes per patientiam expectamus
sub eiusdem ut dictum est numeri sacramento post siccatum xpo
duce laeti fluuium promissa patriae caelestis peruenerit ad
regnum. qui quoniam ipso quadragenarius inchoauit baptismo
totius sit aecclesiae sordes expiaturus. eorundem quoque
numerorum mistica cognatio declarat. quia uidelicet tri
ginta aequalibus suis partibus conputata. pariunt amplius
duodecim. quem patriarcharum & apostolorum numerus & fiunt
xl ii. habent enim partes tricesimam. unam. quintam deci
mam. duodecimam. tria. sextam. quinque. quintam. sex. tertiam.
decem. dimidiam. quindecim. quae simul iuncta xl. ii.

consummant. Ubi mystice ut diximus innuit totā ecclę
pfectionē in fide xpi & grā consistere. quę a patriarchis
primo agnita. apto zelatius uoce diffamata. Nec ē enim
aliud sub cęlo in quo oporteat nos saluos fieri. quomodo
in quadraginta duob; nulla ē particula. quę n̄ ęqualib;
tricenarii numeri contineatur in partib;. Tricenarius ergo
numerus suis partib; quadragesimū complet et secundum.
quia dns̄ ecclām sui baptismatis sacramtis & nunc laboran
tem temporalit̄ munit. & finitis laborib; ad requiē aeterna
lit̄ per ducit. hic poñ deb Nec mirand. qđ superius scriptū ē.

B Nomen quippe saluatoris quo nobiscū ds̄ a ppheta uocatur
utramq; naturā unius psonę ipsius significat. qui enim ante
tempora natus ex patre ds̄ ē. Ipse in plenitudine temporū.
Emmanuel id ē nobiscum ds̄. in utero matris factus ē. quia
nrę fragilitatē naturę in unitatē suę psonę suscipere dig
natus ē. quando uerbum caro factum ē & habitauit in nob. vt in alia pagina. the
Cognoscitur itaq; maria. post partū. Id ē transit in coniugis nom.
Cognoscit enim non admiscetur.

Peperit ergo maria filiū suū primogenitū. Id ē suę sub
stantię filium. Peperit eū qui & ante omnem creaturam
ds̄ de dō natus erat. & in ea qua creatus ē humanitate om
nem merito creaturam p̄ibat.

Fuit aū hic herodes filius cuiusdam antipatri paternum genus
ex idumeorū gente. Ex arabum uō matris sanguinis originē
ducebat. A romanis quoq; & augusto potestatē regni in iu
deis accipiens. Postquā hyrcanus pontifex eorū a parthis
captus & translatus ē. Notandum aū qđ sic abraham cui

xp̄s p̄missus ē· quadragesimo secundo anno nini primi
regis assyriorum natus ē· Ita & xp̄s quadragesimo secun
do anno augusti cesaris· qui primus monarchiam tenuit
emenso natus ē· 7

Magis qui de singulis rebus philosophant̄· sed c̄suetudo
saepe & sermo communis· Magos p maleficas accipit. Qui
aliter tam̄ habent̄ apud gentē suā· eo qđ sunt philosophi cal
deorum & artis huius scientiā reges quoq; & principes eidem
gentis omā faciunt· Unde & in natiuitate dn̄i saluatoris
ipsi primū ortū ei intellexer̄· : Quia .r. ord̄ pea

·x· Ihs saluator interp̄tat̄ cuius nominis & iam fideles & electi
quiq; in utraq; sua· de qua satis dictū ē artū cisione partici
pes existere gaudent· ut sic a xp̄o xp̄iani· Ita & iā a salua
tore saluati nuncupent̄· Nunc quidē spe salui facti p fi
dem· tunc autē ipsa p̄cessione glæ quæ ē in xp̄o ih̄u dn̄o
nr̄o· qđ illis adō uocabulū non solū priusquā in utero ectæ
p fidem conciperent̄· sed & iā ante tempora secularia
uocatū ē· Cuius sacro sc̄i nominis non tantū & hi mologia
sed & ipse quē litteris conp̄hendit numerus pp& ua nr̄æ
salutis misteria redol&· sex quippe litteris apud grecos
scribit̄ ihs· Uidelic&· I· & H· & C· & O· & Y· & C· quoꝝ
numeri s· x· & viii· & cc· & lxx· & cccc· & cc· qui fiunt
simul· dccc· lxxviii· qui p̄fecto numerus quia figure
resurrectionis ad gaudeat satis ē supra tractatū· Nam
qđ viii· simplicit̄ posita hoc & p decē· siue c· multipli
cata significant· Uel certe p̄fectorū cumulatio nume
rorū firmitatis indiciū eē credēdū ē· Possumus & ita di

cere qd nom̄ saluatoris octo absoluta contineat · quia re
surrectionis ipse exemplū mortalib; · Octaua die resur
gendo præstiterat · contineat & decuplata · quia deca lo
gus legis quomodo debeat impleri suæ nos resurrectio
nis figuris instituerit pariť · & uiuerē · Vt quomodo ipse
surgens a mortuis · iam non moriť mors illi ultra non domi
nabitur · Ita & nos existimem̄ nos mortuos quidē eē pec
cato ! uiuentes autē dō in xp̄o ihū ; Contineat & iā centies
ducta quia glā resurrectionis suæ ostensa quæ nos in futurū
sequatť p̄tenderit retributio · Centenarius namq; numerus
qui post tot in leua cursū numerorū primus dexterā p&it ·
Illius nim̄ & sc̄i gaudiis figurandis aptissime congruit
quando nouissima inimica destrueť mors ! quando nos qui
uiuimus qui relinquim̄ simul rapiem̄ cum illis qui resur
rexerint in nubib; obuiā dnō in aerā & sic semp cū dnō
erim̄ · Unde pulchre in p̄rium omnium electorum prim̄
p̄missionis filius & centenario patre natť accircū cisus ·
Et secundū dnī p̄ceptū isaac qd risū siue gaudiū sonat est
appellatť · illius p̄ma temporis dexterā felicitatē p̄fi
gurans · De quo dns̄ aiť · Iterū autē uidebo uos & gaudebit
cor urm̄ & gaudiū urm̄ nemo toll& a uobis · Cognosc rt p̄us ·
Quia uidelic& iudeis tanquā ratione … utentib;
ratione animal id est angelus p̄ … dicare
debuit · Gentiles uō quia uti … ratio
ne nesciebant · Ad cognoscendū … dnm̄
non p uocē sed p signa p ducunt ·
Vt & loquentē dnm̄ loquentes nob … p̄dicato

res innotescerent. & nec dum loquentē elemēta muta p̄-
dicarent.

Quod aū dicit turbato herode totā hierl̄ simul cum illo
turbari. siue adulationis fauore hoc factū eē credimus. ut
membra iniqua capiti consentirent sic scriptū ē. Amici
diuitū plurimi. & diuite decepto multi recuperatores. Lo
cutus ē sup̄be. & iustificauer̄ illū. siue a iud̄ odio. eo quod
legerent in p(phe)tia balaam. de iacob erit qui dominetur.
et p̄dat reliquias ciuitates.

Hic matheus p̄termittit quae lucas narrat de xp̄o. quod
post impletos dies purgationis matris mariae. attuler̄
eum ad hierl̄m et de simeone & anna. quae dixerint de
illo in templo. postquā cognouer̄ eū impletū spū sc̄o. om̄a
haec tacet & p̄dictus euangelista. ubi ait somnio admoni
tos magos ne redirent ad herodem. p aliā uero uiā regres
sos in regionē suam. Cum statim subiungit. qui cum reces
sissent. Ecce angelus dn̄i apparuit in somnis ioseph.

Post magorū enī recessū impletū ē purgationis tempus.
& ablato ipso in hierl̄m p̄ficiebant om̄a. quae ē loco lucas
tunc facta commemorat. & sic deinde ioseph angeli ap
paritione commonitus cum puero & matre ei fugit in
egiptum.

B Hi ergo [hole] bimi occisi hoc ē doctrina & o
pera [hole] tione p̄fecti. Quod illi quidē
occisi [hole] sed xp̄s qui querebatur uiuens
euasit [hole]. Insinuat quidem corpora
ab impi [hole] is posse perimi. sed xp̄m p quo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tota psecutio sequit. Nullatenus est in uentib; uel oc
cisis posse auferri.

Quadripartitā turbā que dnm sequat in euangelio noue
rimus. una pars eoꝝ erat. qui fide & dilectione celesti
adherebant magisterio. Sicut apti & ceteri fideles q
discipuli uocabant. Alia uō erat inualidoꝝ & infir
morū qui ob curationes sanitatū dnm sequebant. quib;
ille interius exteriusq; subuenit. Tertia uō pars erat quos
sola fama et opinio ad dnm uenire conpellebat experi
re cupientes q; opus dni eēt ut uidentes & audientes
scirent utrū credere debuissent. Quarta aut illoꝝ erat
qui inuidiae ducti opus dni dehonestare uolebant. et
ut eū in sermone conphenderent. & ita apud principes
accusarent ut eū morti traderent sic & fecer. quan
do ille pmisit non quando illi uoluer.

IIII Qui igit spū scō plenū conuitio uacuitatis insimulat
fit reus concilio scōrū. contumelia spš sci scōꝝ iudicium
animaduersione luiturus. M

homo iste gentilē populū significat qui mutus erat. quia
confessionē ueræ fidei in ore non habebat. Necnon
& surdus quia audire legē di non consentiebat. quod
eni grece dr. καφος. magistri tamē sermone com
muni ut surdus q̄m mutus intellegat. Sed mos est
scripturā. καφον. indifferentē ł mutū ł surdū dicere
hic ergo homo demoniū habebat. q; idolatriae poenā de
ditus erat. Cum ergo ppdicatores sci euangelii ad sal
uatorē pducebat. ablato errore gentilitatis. confessi

onē nominis dī clarius resonare incipiebat.

Notandum autē q cum matheus ponat nonne duo passe res asse ueneunt. Lucas non assem. sed dipondiū memo rat. Nonne inquit. quinq passeres asseres asse ueneunt di pondio. Nec multū distat int uenditionem illam qua duo passeres asse. et quinq dipondio ueneunt. Dipondius ergo. quo quinq passeres ueneunt. Idest uenduntur. genus ē. ponderis leuissimi. ex duob; assib; compositi.

Nec int ē. aliquis numerus. sed pximus ē. post asse dipon dius. Ponderales enī ipsi numeri sunt. & ad pondus pti nent. idq; q in carnali numero dr unum. hoc in ponderali as. siue assis. Et quod ibi duo. hoc hic dussis ł dipondius dr.

s Nolite ergo timere multis passerib; meliores estis uos.

Meliores dic. quia rationales. quia ad imaginē dī creati. quia æterni. ppt hominē enim creata sunt bruta animalia. ut haberet ille nutrimentum atq; seruitium. non ppt ista homo.

Veni enim seperare hominē adū sus patrē suum. & filiā ad uersus matrē suā. & nurū adū sus socrū suā. & inimici hom nis domestici eius.

hic locus ppē hisdē uerbis in michea pph&a scribitur. Et no tandum ubicūq; de uetere instrumto testimoniū ponitur.

Uerū sensus tantū maneat. An sermo consentiat. Notandū autē q lucas euangelista in hac sententia saluatoris quin q in una domo diuisos narrat. Erunt enim inquit quinq in una domo diuisi. Tres in duo & duo in tres diuident. Ob hoc considerandum ē quomodo quinq diuisos dicat. Cum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uideat^r sex psonarum subiecisse uocabula. Patris sci
licet & filii. matris & filię. socrus & nurus. Intellegen
dumq; eandem socrus quā matris nomine designatam.
quia quę mat ē filii. ipsa & socrus ē uxoris eius. Ideoq; illa
ipsa & in filiā suam & in nurū dr eē diuisa. quas siqui
diuisiones & iam allegorice quęrat intp tari. Tres in duo
& duo in tres diuidunt^r quia boni malis & mali bonis dissenti
unt atq; agunt adūsa. Tria namq; ad eos qui fidem sum
mę trinitatis seruant ptinere nemo quis dubitet. Duo quo
que illis congruę quia fidei unitate dissentiunt. & multis
scripturarū locis. & ibi maxime pbat^r qd inmunda in
arca animalia sub hoc numero retinentur. Et sola
in genesi secundi diei opera uisa a dō quia bona sint non
dr. Pat hic diabolus ē. cuius aliquando filii non illo cre
ante sed nob imitantib; eramus dicente dnō. Uos ex pa
tre diabolo estis. sed postquā uocē monentis audiuimus.
Obliuiscere populum tuum & domū patris tui. Uenit
ignis ille id est gra spiritalis sepauit nos ab inuicem.
Ostendit alterū patrē cui diceremus. Pat nr qui es in cęlis.
Mat sinagoga. filia ē eccla primitiua. quę & eam de qua
genus dux. sinagogam. fidei psecutricē sustinuit. & ip
sa eidem sinagogę fidei ueritate contra dix. Socrus
sinagoga. nurus ē eccla de gentib; quia sponsus eccle
xps filius est. sinagogę. dicente apto. Quorū patres & ex
quib; xps scdm carnē natus ē. Socrus igit id ē mat sponsi &
in nurū sic pdiximus suam & in filiā diuisa ē. quia sinago
ga carnalis. siue de circumcisione. seu de ppucio credentes

p̄se quin̄ cessat · sed et ipse in socrum matreq; sunt diuise ·
nolentes circum cisioné · recipere carnalé · ut actus
aptorū docent · cum quib; ante a consuetudine implicat͛
erat · Nulla enim apud eos iura custodiri possunt inter
quos fidei bellum est · ./

M Legi quoq; in cuiusdã libro filiũ hunc qui hoc loco ponit͛ non unige
nitum sed adoptiuum · hoc ẽ populũ xp̄ianũ uelle intellegi ·
De quo adõ p̄dicit͛ · Ego ero illis in patré · et ipsi erunt m̄ in filios ·
Si enim hoc de unigenito filio p̄ dixiss& · numquã et angelos p̄po
suiss& · Sic enĩ ait · Neq; angli celorũ neq; filius · ostendens
non de unigenito · sed de adoptiuo populo hoc dixisse · Nulli enĩ
scõrũ angelorũ neq; alicui scõrũ hominum huius diei notitiã con
cessum ẽ habere · quẽ solus pat͛ & filius & sp̄s scs̄ · hoc ẽ unus
ds̄ in sua scientię aliis incognitum seruat · ./ Parabola enĩ gr̄ tropus ẽ & in.
[margin: c̄patat lat̄ si militudo ./]

hil Item alit͛ hæc parabola scdm̄ allegoriã exponi potest · Ser
uus ille qui quinq; talenta accepit · populus ex lege credentiũ ÷
Ex qua p̄fecto meritũ ipsius · recte p̄ beq; p̄functę euangelicę fi
dei operatione duplicauĩ · In ratione autẽ ponendę iudicii examẽ
est · quo cælestis uerbi usus atq; reditus dispensati talenti postu
lat͛ · Igit͛ cui erãt quinq; com missa dño reuiso · de quinq; de
cem obtulit · Talis scilicet in fide repertus qualis in lege quide
cẽ uerborum quinq; libris moysi p̄ceptorũ oboedientiam per
gram euangelicę iustificationis expleuerit · Igit͛ iubet͛ in gaudium
domini introire · idest in honoré xp̄i glãe recipitur · Ille uõ seruus cui
duo talenta commissa s̄ gentium populus ÷ fide atq; confessione
& filii iustificatus & patris · & dnm̄ nrm̄ ihm̄ xp̄m atq;
hominem & sp̄u & carne confessus · nam & corde fides & ore

confessio ÷ Haec ergo huic sunt duo talenta commissa · sed ut ille
omne sacramentum in quinque talentis id est in lege cognouerat · idque
ipsum fide euangelii duplicauerat ita iste incremento duum talen
tum idque operatione promeruit & in traditione acreditu dissi
mili par tamen apud dominum unus amborum est ut gentium fidem exe
quatam credentium ex lege scientiae nosceremus · Nam cum lau
datione eadem iubetur in gaudium domini introire · Est autem dupli
catio sumptae pecuniae operationem fidei addidisse & quae
opinione crediderant rebus factisque gessisse · qui uero unum
talentum accepit & intra recondit · populus est in lege persistens
totus carnalis & stupidus & nihil spiritale intellegens · & quem
uirtus praedicationis euangelicae non subeat sed propter inuidiam sal
uandarum gentium intra acceptum talentum absconderit · Neque
ipse utens neque utendum aliis dispenset · sed sufficere sibi legem
existimat ad salutem · atque ideo cum ab eo ratio postularetur · ita ait ·
Timui tamquam praeuenientiam ac metu ueterum praeceptorum usus euange
licae libertatis abstineat · Dicatur ecce quod tuum est · uel in his quae
a domino praeceptas fuerit inmoratus · Intra uero abscondere hoc est
nouae praedicationis gloriam subtractatione corporeae passionis
occultare · qui cum Christum dominum ad salutem gentium missum fuisse
non possit abnuere · Nam & aduentus & passio eius ex lege est op
temperare tamen euangelio ipse noluerit · Ait enim · Scio quia
homo durus es metis ubi non seminasti & colligis ubi non sparsisti ·
Rerum praesentium natura non defert messem esse sine semine · & colli
gi quae sparsa non fuerint · sed totus spiritalis hic sermo est ·
Diximus enim hunc populum esse de lege · Non ignorantem domini ad
uentum & gentium salutem · sed infidelem quippe cum sciat

metendos illic iustitiae fructus ubi lex sata non sit. & colligen
dos ex gentib; qui n̄ ex abrahae sint stirpe dispsi. & ideirco
durus hic homo sit scilic& sine lege iustificaturus. sine disp
sione collecturus. & sine satione messurus atq; ideo hoc ma
gis sine uenia erit. cur p̄dicatione occultauerit. & com mis
sū sibi talentū suffoderit. cum scir& messurū ee̅ sine semine
& collecturū ee̅ quę n̄ parsiss&. sed potius o portuisse eum
num molariis dare id ē uniuso generi hominum qd̄ sc̄li nego
tiis ocup&ur. & sum credita sibi talenta com municare dn̄o
reditus eius a singulis postulaturo. ob quā culpā talentū
abeo nam iam euangelii quod suffoderat. sed legis aufe
r&ur. eiq; quicumq; duplicauerit dat̄ dn̄o dicente. Om̄i hbe
ti dabit̄ & abundau& ret.

Narrant quidē historiae qd̄ iste matheus apl̄s & euangelista qui &
leui cognom̄ sumpsit de tribu ex publicano electus a xp̄o & ape catē
trans latus. primū euangelizauerit iudeis. & erū cum pararet
transire ad gentes patria primus lingua id ē hebreis litteris euan
gelium composuerit. ppt eos q ex circum cisione crediderūt dereliq
rit quę eis illud ad memoriā a quib; pficiscebat̄. & gentib;
p̄dicar&. In quo ani aduertendū ē qd̄ ubicūq; iste euangelista
siue ex psona sua. siue ex dn̄i saluatoris ueteris scripturę testi
monius abutitur. Non sequat̄ lxx. trans latorū auctorita
tē sed ebraicam. E quib; illa duo sunt. Ex egipto uocaui filiū
meū. & quō nazareus uocabit̄. Iste quippe sc̄dm stirpē regiā scribit

M I gitur matheus corrupto humani generis initio per p̄uaricati
one in primo noui testam̄ti libro respondens primo libro
ueteris legis. & bi scriptum ē. hic ē liber generationis

celi & terre · & rursum · hic ē liber generationis adae ·
adae uidelic& ueteri p quē totus corruptus ē mundus ·
adam opponens nouū in quo restaurata sunt om̄a · & que in
celo & que in terra consistunt · dedit manifeste intellegi
qđ ipsius scripserit sc̄dm carnē generationem · qui elec
tos suos in filiorū dī assumeret adoptionem · fiat ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg